

EL SEGLE DE MARCELINO CAMACHO

EL SEGLE DEL
TREBALL I
ELS DRETS

EL SEGLE DE MARCELINO CAMACHO

Marcelino Camacho Abad (1918-2010) va ser protagonista i testimoni d'un llarg i agitat segle. Un segle que va des de les vagues generals de 1916 i 1917 i el posterior «Trienni Bolxevic» a Espanya fins al capitalisme de la globalització. Camacho va viure la Segona República i la Guerra Civil, les presons franquistes i el rigor de l'exili, la clandestinitat i els esforços per a organitzar, com a dirigent sindical, les Comissions Obreres contra la dictadura. Va ser secretari general del sindicat des de la seua legalització fins a 1987 i president des d'aqueixa data fins a 1996. Militant comunista, va formar part de la direcció del PCE i del Consell Polític Federal d'Izquierda Unida. Aqueix llarg segle és el segle dels drets del treball, reflectits en les constitucions de 1931 i 1978. Drets del treball convertits en drets de ciutadania social. El moviment obrer ha lluitat i lluita pels drets democràtics, pels drets de ciutadania civil i política.

EL SIGLO DE MARCELINO CAMACHO

Marcelino Camacho Abad (1918-2010) fue protagonista y testigo de un largo y agitado siglo. Un siglo que va desde las huelgas generales de 1916 y 1917 y el posterior «trienio bolchevique» en España hasta el capitalismo de la globalización. Camacho vivió la Segunda República y la Guerra Civil, las cárceles franquistas y el rigor del exilio, la clandestinidad y los esfuerzos para organizar, como dirigente sindical, las Comisiones Obreras contra la dictadura. Fue secretario general del sindicato desde su legalización hasta 1987 y presidente desde esa fecha hasta 1996. Militante comunista, formó parte de la dirección del PCE y del Consejo Político Federal de Izquierda Unida. Ese largo siglo es el siglo de los derechos del trabajo, reflejados en las constituciones de 1931 y 1978. Derechos del trabajo convertidos en derechos de ciudadanía social. El movimiento obrero ha luchado y lucha por los derechos democráticos, por los derechos de ciudadanía civil y política.

1918 I EL TRIENNI BOLXEVIC

1918 Y EL TRIENIO BOLCHEVIQUE

Després de les vagues generals de desembre de 1916 i d'agost de 1917, entre 1918 i 1920 va tenir lloc a Espanya el que s'anomena «Trienni Bolxevic», un període d'agitació obrera i camperola, a causa de l'encariment de la vida, la guerra colonial al nord d'Àfrica i la crisi política del règim de la Restauració, incapaç de satisfer les expectatives populars en matèria de condicions de vida i treball, drets i llibertats. En aqueixa conjuntura van arribar els ressons de la Revolució Russa i es va fundar el Partit Comunista d'Espanya (PCE) l'any 1921.

Marcelino Camacho Abad va nèixer el 21 de gener de 1918 a Osma La Rasa (Sòria), en el si d'una família treballadora, lligada al ferrocarril. En la seua adolescència es va formar per ingressar en el cos de telègrafs; no obstant això, aqueixos plans professionals es veurién truncats per la Guerra Civil.

Después de las huelgas generales de diciembre de 1916 y agosto de 1917, entre 1918 y 1920 tuvo lugar en España el llamado «Trienio Bolchevique», un periodo de agitación obrera y campesina, debido al encarecimiento de la vida, la guerra colonial en el norte de África y la crisis política del régimen de la Restauración, incapaz de satisfacer las expectativas populares en materia de condiciones de vida y trabajo, derechos y libertades. En esa coyuntura llegaron los ecos de la Revolución Rusa y se fundó el Partido Comunista de España (PCE) en 1921.

Marcelino Camacho Abad nació el 21 de enero de 1918 en Osma La Rasa (Soria), en el seno de una familia trabajadora, ligada al ferrocarril. En su adolescencia se formó para ingresar en el cuerpo de telégrafos; pero esos planes profesionales se verían truncados por la Guerra Civil.

1

Una guerrilla de las fuerzas regulares indígenas haciendo fuego sobre el enemigo.—Los soldados de la sección que manda el teniente Navarro, subidos sobre las sillas de sus caballos, disparando contra los rebeldes

1. Mundo Gráfico, 118 (1914). Imatges de la guerra colonial al Marroc. Fundació 1º de Mayo.
Mundo Gráfico, 118 (1914). Imágenes de la guerra colonial en Marruecos. Fundación 1º de Mayo.

2. Mundo Gráfico, 90 (1913). Mítin a Bilbao contra la guerra colonial al Marroc. Fundació 1º de Mayo.
Mundo Gráfico, 90 (1913). Mitin en Bilbao contra la guerra colonial en Marruecos. Fundación 1º de Mayo.

3. El Socialista, 3198, Primer de Maig de 1918. Fundació Pablo Iglesias.
El Socialista, 3198, 1º de Mayo de 1918. Fundación Pablo Iglesias.

4. La Antorcha, any 1, núm. 1, 2/XII/1921. Arxiu Històric del PCE.
La Antorcha, año 1, n° 1, 2/XII/1921. Archivo Histórico del PCE.

3

1

2

3

4

1. **Clara Campoamor en un míting, demanant el vot de les dones per al Front Popular. Madrid, febrer 1936. Arxiu regional de la Comunitat de Madrid. Fons Martín Santos Yubero.**
Clara Campoamor en un mitin, pidiendo el voto de las mujeres para el Frente Popular. Madrid, febrero 1936. Archivo Regional de la Comunidad de Madrid. Fondo Martín Santos Yubero.
2. **Míting a la plaça de bous de Las Ventas en ocasió de la campanya electoral del Front Popular. Davant el micròfon, Dolores Ibárruri. A la dreta de la imatge, Rafael Alberti. Madrid, febrer de 1936. Arxiu històric del PCE.**
Mitin en la plaza de toros de las Ventas con ocasión de la campaña electoral del Frente Popular. Ante el micrófono, Dolores Ibárruri. A la derecha de la imagen, Rafael Alberti. Madrid, febrero de 1936. Archivo Histórico del PCE.
3. **Veremadores, puny en alt (1936/39). Fundació Largo Caballero.**
Vendimiadoras, puño en alto (1936/39). Fundación Largo Caballero.
4. **Miner, Astúries, octubre de 1934. Arxiu històric del PCE.**
Minero, Asturias, octubre de 1934. Archivo Histórico del PCE.

LA REPÚBLICA DEL TREBALL I LA GUERRA CIVIL

LA REPÚBLICA DEL TRABAJO Y LA GUERRA CIVIL

L'arribada de la II República va ser rebuda com una festa pels treballadors i per les treballadores. El règim republicà va constituir un avanç sense precedents en matèria de drets i llibertats; va promoure l'emancipació de les dones i va instaurar el sufragi femení. Durant el primer bienni (1931-1933) la regulació dels drets laborals, tant pel seu volum com pel seu caràcter progressiu, va adquirir tal magnitud que, per primera vegada, es pot parlar d'un corpus legal de Dret del treball a Espanya.

Marcelino Camacho es va comprometre políticament i sindical els anys de la II República. S'afilia al PCE pel febrer de 1935 i poc després a la UGT. El 18 de juliol de 1936 els militars colpistes es van revoltar per acabar amb el règim democràtic legalment constituït. Pretenien suprimir els drets i les llibertats, així com eliminar els partits democràtics i els sindicats obrers. Camacho va abandonar el seu poble, que cauria prompte en zona rebel. Va marxar a Madrid per incorporar-se a la defensa de la República fins a la fi de la guerra.

La llegada de la II República fue recibida como una fiesta por los trabajadores y las trabajadoras. El régimen republicano constituyó un avance sin precedentes en materia de derechos y libertades; promovió la emancipación de las mujeres e instauró el sufragio femenino. Durante el Primer Bienio (1931-1933) la regulación de los derechos laborales, tanto por su volumen como por su carácter progresivo, adquirió tal magnitud que, por primera vez, se puede hablar de un corpus legal de Derecho del Trabajo en España.

Marcelino Camacho se comprometió política y sindicalmente en los años de la II República. Se afilió al PCE en febrero de 1935 y poco después a la UGT. El 18 de julio de 1936 los militares golpistas se sublevaron para acabar con el régimen democrático legalmente constituido. Pretendían suprimir los derechos y libertades, así como eliminar los partidos democráticos y los sindicatos obreros. Camacho abandonó su pueblo, que caería pronto en zona rebelde. Marchó a Madrid para incorporarse a la defensa de la República hasta el final de la guerra.

EXILI I PRESONS

EXILIO Y PRISIONES

Després de la derrota de la República, a l'hivern de 1939 mig milió de persones van creuar els Pirineus per exiliar-se d'Espanya. Una part d'elles hi va tornar, però la diàspora de l'exili republicà es va dispersar per Europa (França, la Unió Soviètica...) i Amèrica (Mèxic, Cuba, Argentina...) També es va establir al nord d'Àfrica, la majoria a Algèria. Quan els exiliats hi van arribar, hi havia a la colònia francesa més de 90.000 emigrats espanyols, establits principalment a Orà. Aqueix era el cas de la família de Josefina Samper (1927-2018). Josefina es va comprometre en la solidaritat amb els nouvinguts i va ingressar en la Juventud Socialista Unificada (JSU).

Els qui no van poder eixir del país van ser víctimes d'una repressió feroç. Marcelino Camacho va ser capturat a Madrid l'any 1939 i després traslladat a un camp de concentració al Marroc, del qual es va evadir i arribà fins a Algèria l'any 1944. Allí es va formar com a metal·lúrgic i es va guanyar la vida com molts altres emigrats i exiliats. Va reprendre la militància i amb Josefina Samper va formar una família. A Orà van nàixer els seus dos fills, Marcel i Yenía.

Tras la derrota de la República, en el invierno de 1939 medio millón de personas cruzaron los Pirineos para exiliarse de España. Una parte de ellas regresó, pero la diáspora del exilio republicano se dispersó por Europa (Francia, la Unión Soviética...) y América (Méjico, Cuba, Argentina...). También se asentó en el norte de África, la mayoría en Argelia. Cuando los exiliados llegaron, había en la colonia francesa más de 90.000 emigrados españoles, asentados principalmente en Orán. Ese era el caso de la familia de Josefina Samper (1927-2018). Josefina se comprometió en la solidaridad con los recién llegados e ingresó en la Juventud Socialista Unificada (JSU).

Quienes no pudieron salir del país fueron víctimas de una represión feroz. Marcelino Camacho fue apresado en Madrid en 1939 y luego trasladado a un campo de concentración en Marruecos, del que se evadió llegando hasta Argelia en 1944. Allí se formó como metalúrgico y se ganó la vida como tantos otros emigrados y exiliados. Reemprendió la militancia y con Josefina Samper formó una familia. En Orán nacieron sus dos hijos, Marcel y Yenía.

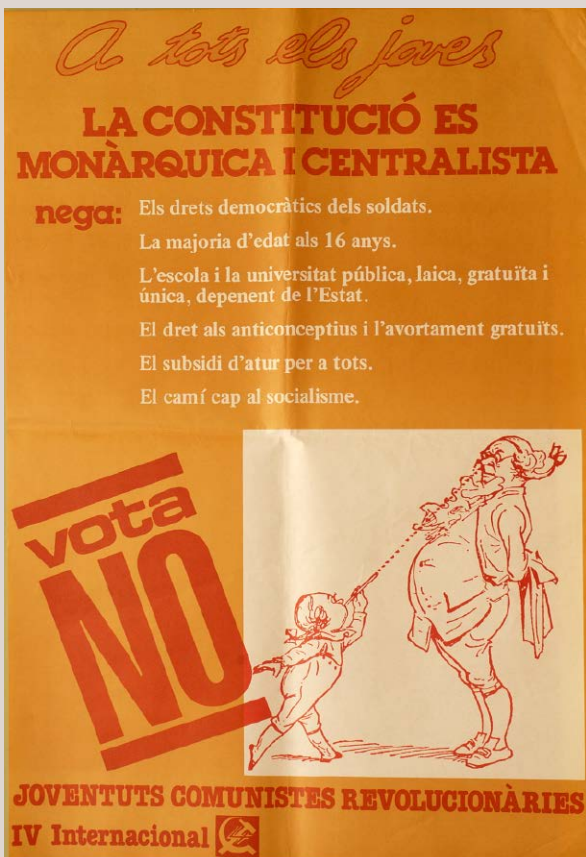

1. Presó central de dones. Segòvia, 1948. Fundació 1º de Mayo
Cárcel central de mujeres. Segovia, 1948. Fundación 1º de Mayo
2. Marcelino Camacho al costat d'altres presos a la sala de camps de concentració de l'Hospital Gómez Ulla, després de contraure la febre de Malta durant la seua estada al 39 Batalló Disciplina de Penats. Madrid, 1943.
Arxiu de la família Camacho-Samper

Marcelino Camacho junto a otros presos en la sala de campos de concentración del Hospital Gómez Ulla, tras contraer la fiebre de Malta durante su estancia en el 39 Batallón Disciplina de Penados. Madrid, 1943.
Archivo de la Familia Camacho – Samper

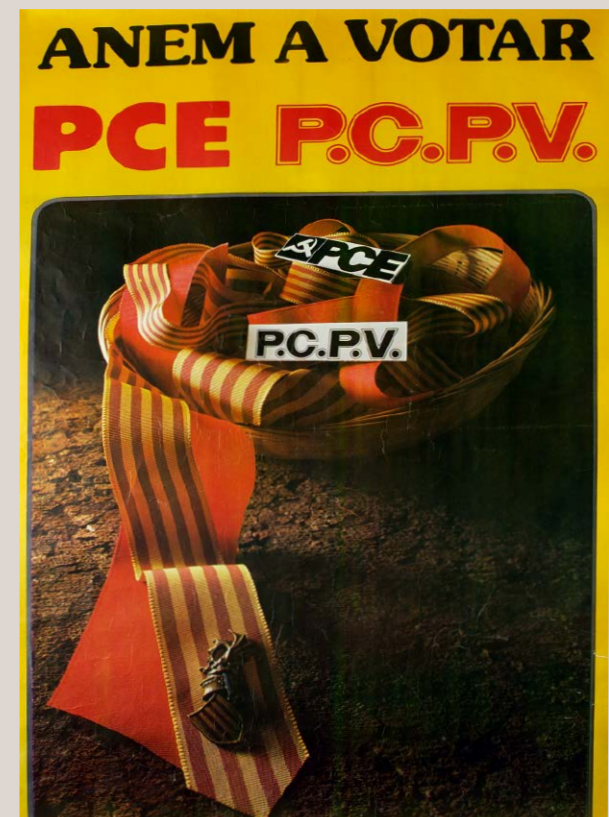
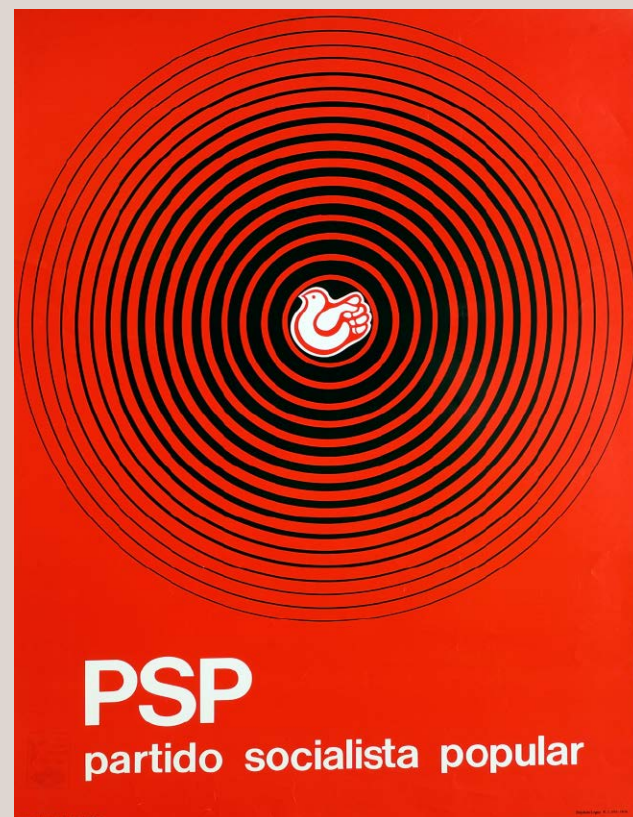
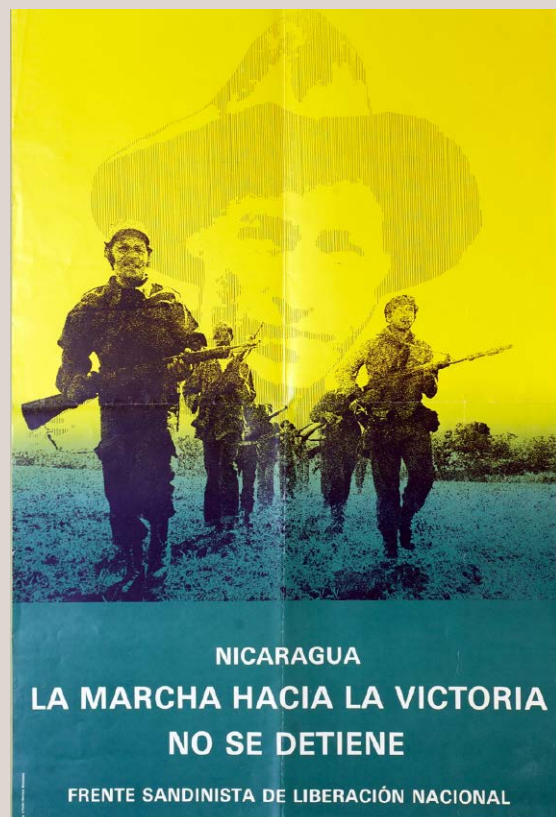
3. La família Camacho-Samper en un dia de platja. Orà (Algèria), [ca. 1956]. Arxiu de la família Camacho-Samper
La familia Camacho-Samper en un día de playa. Orán (Argelia), [ca. 1956]. Archivo de la Familia Camacho - Samper
4. Amb la família Samper. Orà (Algèria), [ca. 1950]. Arxiu de la família Camacho-Samper
Con la familia Samper. Orán (Argelia), [ca. 1950]. Archivo de la Familia Camacho - Samper

C A R T E L L S

C A R T E L L S

1

2

3

4

1. Barraques al rierol Abroñigal, al barri de Ventas. Madrid, 1961. Arxiu regional de la Comunitat de Madrid. Fons Martín Santos Yubero
Chabolas en el Arroyo Abroñigal, en el barrio de Ventas. Madrid, 1961. Archivo Regional de la Comunidad de Madrid. Fondo Martín Santos Yubero
2. Treballadors de la construcció. Toledo, 1955. Fundació 1º de Mayo Trabajadores de la construcción. Toledo, 1955. Fundación 1º de Mayo
3. Cues per arreplegar aigua potable en una font en un barri obrer. Sevilla, [196-?]. Arxiu històric de CCOO d'Andalusia
Colas para recoger agua potable en una fuente en un barrio obrero. Sevilla, [196-?]. Archivo Histórico de CCOO de Andalucía
4. Xiquets jugant al carrer d'un barri popular, Barcelona, [196-?]. Arxiu històric de CCOO de Catalunya
Niños jugando en la calle de un barrio popular, Barcelona, [196-?]. Archivo Histórico de Cataluña

UNA NOVA CLASSE TREBALLADORA PER EXEMPLE, PERKINS

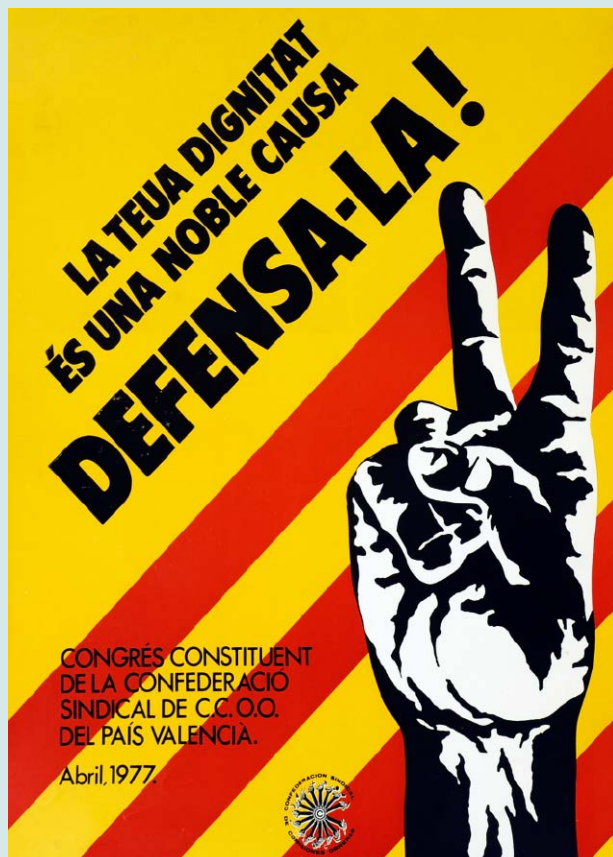
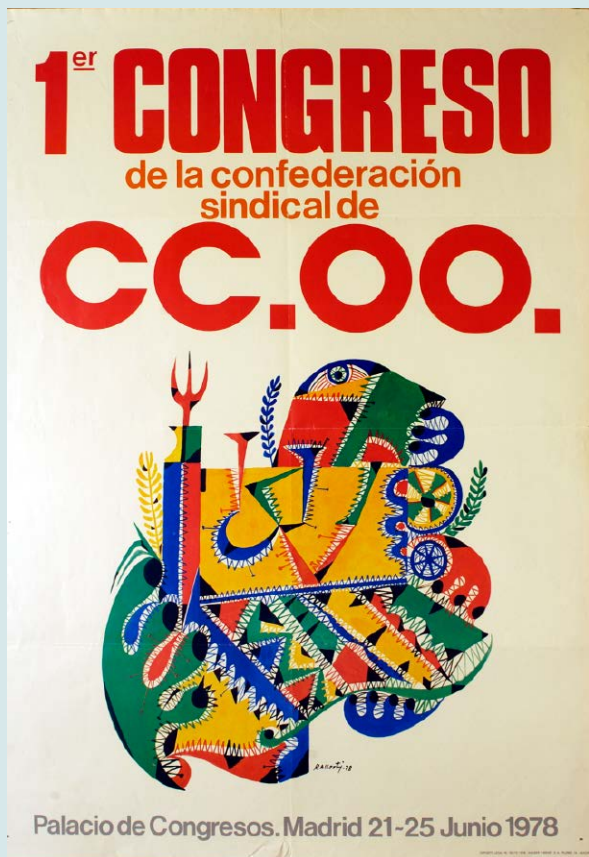
UNA NUEVA CLASE TRABAJADORA POR EJEMPLO, PERKINS

L'any 1957 la família Camacho va retornar a Espanya en ocasió d'un indult i es va instal·lar a Madrid. La ciutat i la seua àrea metropolitana –igual que Barcelona, València o Bilbao– es trobaven en un fort procés d'expansió urbana i industrial que captava milers de treballadors, procedents de l'emigració rural. Els barris de la perifèria, producte de l'especulació, es van anar poblant en unes condicions pèssimes d'habitabilitat i amb fortes mancances de serveis públics (enllumenat, escoles, centres sanitaris, etc.)

Marcelino Camacho va entrar a treballar en Perkins Hispania, una empresa de fabricació de motors que avui no existeix, situada a l'antiga avinguda d'Aragón. Com en altres fàbriques metal·lúrgiques, les relacions de treball es regien per procediments tayloristes.

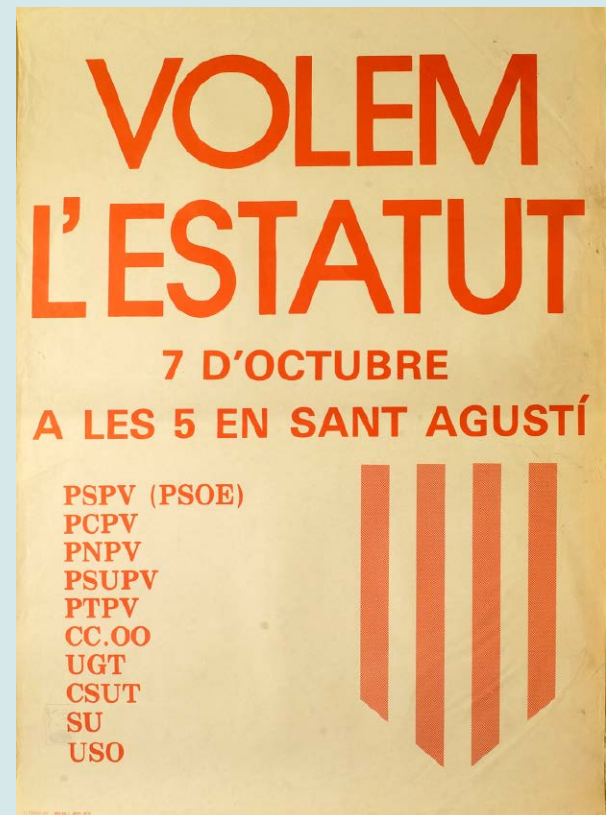
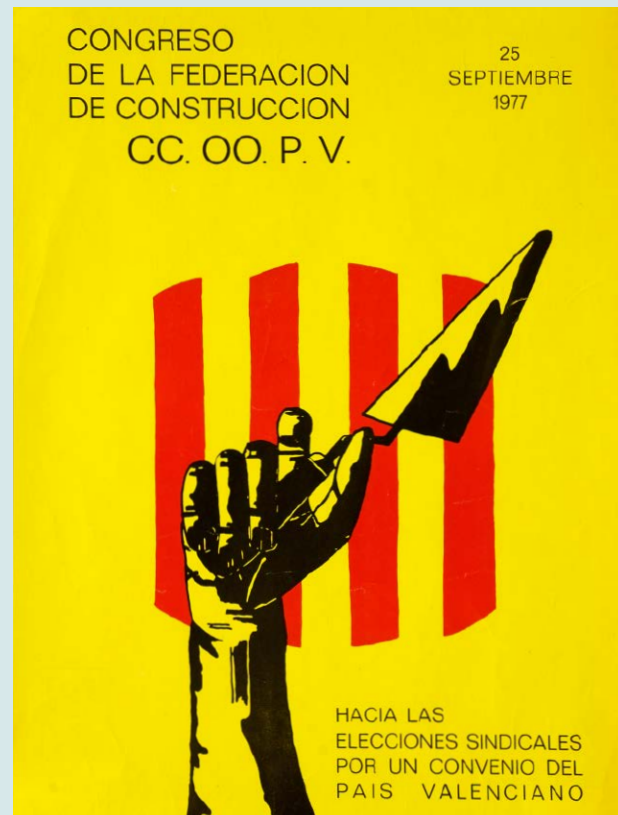
En 1957 la familia Camacho retornó a España con ocasión de un indulto y se instaló en Madrid. La ciudad y su área metropolitana –al igual que Barcelona, Valencia o Bilbao– se hallaban en un fuerte proceso de expansión urbana e industrial que captaba a miles de trabajadores, procedentes de la emigración rural. Los barrios de la periferia, producto de la especulación, se fueron poblando en unas condiciones pésimas de habitabilidad y con fuertes carencias de servicios públicos (alumbrado, escuelas, centros sanitarios, etc.).

Marcelino Camacho entró a trabajar en Perkins Hispania, una empresa de fabricación de motores que hoy no existe, situada en la antigua avenida de Aragón. Como en otras fábricas metalúrgicas, las relaciones de trabajo se regían por procedimientos tayloristas.

CARTELES

CARTELS

LES COMISSIONS OBRERES I L'ANTIFRANQUISME

LAS COMISIONES OBRERAS Y EL ANTIFRANQUISMO

L'any 1964, en el context de la discussió del Conveni provincial del metall, un grup de treballadors de diverses empreses, entre els quals es trobava Marcelino Camacho, van constituir el 2 de setembre la Comissió d'Enllaços i Jurats del Metall de Madrid, després anomenada Comissió del Metall. Va organitzar una sèrie de mobilitzacions i va servir d'exemple per a altres sectors d'activitat. L'any 1966 ja estava constituïda la Comissió Interbranques de Madrid. L'any 1967 les CCOO es van coordinar en l'àmbit del territori espanyol, i es va reunir la seua Assemblée General. Marcelino Camacho, que l'any 1965 va ingressar en el Comité Central del PCE, va formar part del grup dirigent que coordinava les CCOO.

Les Comissions Obreres sorgeixen com un nou moviment obrer, unitari, plural i independent, de caràcter sociopolític. Uneix les reivindicacions laborals amb les referides a tots aquells aspectes que afecten el món del treball, com els drets i les llibertats democràtiques, a més del combat antifranquista. En els anys centrals de la dècada de 1960 assagen diferents formes de protesta per aconseguir la màxima participació i alhora eludir la repressió: aturades, boicots als menjadors i autobusos d'empresa, recollida de signatures, concentracions davant els locals del sindicat vertical, marxades des de les fàbriques al centre de la ciutat...

En 1964, en el contexto de la discusión del convenio provincial del metal, un grupo de trabajadores de diversas empresas, entre los que se encontraba Marcelino Camacho, constituyeron el 2 de septiembre la Comisión de Enlaces y Jurados del Metal de Madrid, luego llamada Comisión del Metal. Organizó una serie de movilizaciones y sirvió de ejemplo para otros sectores de actividad. En 1966 ya estaba constituida la Comisión Inter-ramas de Madrid. En 1967 las CCOO se coordinaron a nivel del territorio español, reuniéndose su Asamblea General. Marcelino Camacho, que en 1965 ingresó en el Comité Central del PCE, formó parte del grupo dirigente que coordinaba las CCOO.

Las Comisiones Obreras surgen como un nuevo movimiento obrero, unitario, plural e independiente, de carácter sociopolítico. Une las reivindicaciones laborales con las referidas a todos aquellos aspectos que afectan al mundo del trabajo, como los derechos y las libertades democráticas, además del combate antifranquista. En los años centrales de la década de 1960 ensayan diferentes formas de protesta para lograr la máxima participación y a la vez eludir la represión: paros, boicots a los comedores y autobuses de empresa, recogida de firmas, concentraciones ante los locales del sindicato vertical, marchas desde las fábricas al centro de la ciudad...

1. **Assemblea de Comissions Obreres al bosc. Sabadell, 1972-1973. Fundació 1º de Mayo**
Asamblea de Comisiones Obreras en el bosque. Sabadell, 1972-1973. Fundación 1º de Mayo
2. **Assemblea a un dels patis de la factoria d'Standard Eléctrica del carrer Ramírez de Prado. Madrid, 1974. Fundació 1º de Mayo**
Asamblea en uno de los patios de la factoría de Standard Eléctrica de la calle Ramírez de Prado. Madrid, 1974. Fundación 1º de Mayo.
3. **L'edifici de l'antic sindicat vertical, a Via Laietana, anuncia la convocatòria d'eleccions sindicals. Barcelona, 1971. Fundació 1º de Mayo**
El edificio del antiguo sindicato vertical, en Vía Laietana, anuncia la convocatoria de elecciones sindicales. Barcelona, 1971.
4. **Manifestació d'espanyols a favor de Comissions Obreres. Frankfurt, 1967. Fundació 1º de Mayo**
Manifestación de españoles a favor de Comisiones Obreras. Frankfurt, 1967. Fundación 1º de Mayo

1

2

3

4

MÉS REPRESSIÓ I LLUITA LES DONES EN COMISSIONS OBRERES

MÁS REPRESIÓN Y LUCHA LAS MUJERES EN COMISIONES OBRERAS

L'any 1967 les CCOO van ser il·legalitzades pel Tribunal Suprem. Marcelino Camacho va ser detingut i condemnat a presó pel Tribunal d'Ordre Públic (TOP). Al gener de 1969 es va decretar l'estat d'excepció. El 3 de novembre de 1970, CCOO i el PCE van convocar una Jornada de Lluita per l'Amnistia. En la primera meitat dels anys setanta es van aguditzar tant la lluita antifranquista com la repressió, amb vaguistes morts per l'actuació de les forces d'ordre a Granada, Madrid, Barcelona, Ferrol i Sant Adrià de Besòs. El 24 de juny de 1972 van ser detinguts 10 dirigents de CCOO, entre ells Marcelino Camacho, que anaven a reunir-se en un convent pròxim a Madrid. Al desembre de 1973 van ser condemnats a dures penes de presó en el Procés 1001 del TOP.

La participació de les dones en CCOO va créixer amb la seua incorporació massiva a l'ocupació assalariada en sectors molt diversos. Les dones van protagonitzar la solidaritat amb els presos. Moltes van ser detingudes en comissaries i condemnades a penes de presó pel seu activisme. Van organitzar el moviment veïnal i les xarxes socials de suport als conflictes laborals, com en les vagues de la mineria asturiana de 1962 i 1963. El xoc amb la cultura masclista i patriarcal dominant va conduir a molts grups de dones activistes a adoptar un llenguatge i ideari feminista.

1. Dones de presos. A la dreta, amb una brusa amb piquets, Tina Pérez [ca. 1963]. Constantina (Tina) Pérez (1929-1965) va ser, amb Ana Sirgo, l'última “rapada” del franquisme. Va morir poc després de patir detenció i maltractaments policials. Fundació 1º de Mayo. Mujeres de presos. A su derecha, con una blusa con topes, Tina Pérez [ca. 1963]. Constantina (Tina) Pérez (1929-1965) fue, con Ana Sirgo, la última “rapada” del franquismo. Falleció poco después de sufrir detención y malos tratos policiales. Fundación 1º de Mayo.
2. Josefina Samper intervén en un míting de solidaritat amb els “10 de Carabanchel” en la sala de la Mutualité. París, 1973. Fundació 1º de Mayo. Josefina Samper interviene en un mitin de solidaridad con los “10 de Carabanchel” en la sala de la Mutualité. París, 1973. Fundación 1º de Mayo.
3. Manifestació de solidaritat amb els encausats en el Procés 1001, París, 1973. Fundació 1º de Mayo. Manifestación de solidaridad con los encausados en el Proceso 1001, París, 1973. Fundación 1º de Mayo.
4. Manifestació contra la presència dels sindicats verticals en l'OIT i pel reconeixement de les Comissions Obreres. Ginebra, 1973. Fundació 1º de Mayo. Manifestación contra la presencia de los sindicatos verticales en la OIT y por el reconocimiento de las Comisiones Obreras. Ginebra, 1973. Fundación 1º de Mayo

LA TRANSICIÓ DRETS I LLIBERTATS

LA TRANSICIÓN DERECHOS Y LIBERTADES

Després de la mort de Franco, el Govern d'Arias-Fraga va representar el mer continuisme. En els primers mesos de 1976, una colossal mobilització social, vertebrada pel moviment obrer, va fer fracassar aqueixos plans, i exigí la fi del franquisme, l'amnistia i la democràcia. Els drets i les llibertats fonamentals reconeguts més tard en la Constitució de 1978 són el fruit de la lluita antifranquista. Marcelino Camacho va ser ratificat com a secretari general de CCOO en el I Congrés Confederal del sindicat, l'any 1978. Ahora, va resultar triat diputat pel PCE l'any 1977 i 1979, i dimití d'aqueix càrrec l'any 1981.

A la fi del franquisme es va iniciar una llarga crisi econòmica. El doble objectiu d'avançar la democràcia –amenaçada amb el colp de 23 de febrer de 1981– i de tractar de combatre la crisi, va donar lloc a la signatura d'una sèrie d'acords que van començar amb els Pactes de la Moncloa l'any 1977 i van concloure amb la fi de la vigència de l'Acord econòmic i social (AES) l'any 1986.

Tras la muerte de Franco, el gobierno de Arias-Fraga representó el puro continuismo. En los primeros meses de 1976, una colosal movilización social, vertebrada por el movimiento obrero, hizo fracasar esos planes, exigiendo el final del franquismo, la amnistía y la democracia. Los derechos y libertades fundamentales reconocidos más tarde en la Constitución de 1978 son el fruto de la lucha antifranquista. Marcelino Camacho fue ratificado como secretario general de CCOO en el I Congreso Confederal del sindicato, en 1978. A su vez, resultó elegido diputado por el PCE en 1977 y 1979, dimitiendo de ese cargo en 1981.

Al final del franquismo se inició una larga crisis económica. El doble objetivo de avanzar la democracia –amenazada con el golpe de 23 de febrero de 1981– y de tratar de combatir la crisis, dio lugar a la firma de una serie de acuerdos que comenzaron con los Pactos de la Moncloa en 1977 y concluyeron con el final de la vigencia del Acuerdo Económico y Social (AES) en 1986.

1. **Asamblea General de Comissions Obreres. Barcelona, 11 de juliol de 1976. Fundació 1º de Mayo.**
Asamblea General de Comisiones Obreras. Barcelona, 11 de julio de 1976. Fundación 1º de Mayo.

1

2. **El Grup Parlamentari Comunista al Congrés dels Diputats: Santiago Carrillo, Jordi Solé Tura, Gregorio López Raimundo, Marcelino Camacho, Simón Sánchez Montero i Emérito Bono. Madrid, 1977. Foto: Luis Magán. Arxiu històric del PCE.**
El Grupo Parlamentario Comunista en el Congreso de los Diputados: Santiago Carrillo, Jordi Solé Tura, Gregorio López Raimundo, Marcelino Camacho, Simón Sánchez Montero y Emérito Bono. Madrid, 1977. Foto: Luis Magán. Archivo Histórico del PCE.

3. **Marcelino Camacho i Josefina Samper votant en les primeres eleccions generals des de la Guerra Civil. Madrid, 15 de juny de 1977. Arxiu històric del PCE.**
Marcelino Camacho y Josefina Samper votando en las primeras elecciones generales desde la Guerra Civil. Madrid, 15 de junio de 1977. Archivo Histórico del PCE.

4. **Acte en finalitzar la manifestació del Primer de Maig, a la Puerta de Alcalá. En primera fila, d'esquerra a dreta, Enrique Tierno (alcalde de Madrid), Alonso Puerta, Santiago Carrillo, Javier Solana, Nicolás Redondo i Marcelino Camacho. Madrid, Primer de Maig de 1979. Fundació 1º de Mayo.**
Acto al finalizar la manifestación del Primero de Mayo, en la Puerta de Alcalá. En primera fila, de izquierda a derecha, Enrique Tierno (alcalde de Madrid), Alonso Puerta, Santiago Carrillo, Javier Solana, Nicolás Redondo y Marcelino Camacho. Madrid, 1º de Mayo de 1979. Fundación 1º de Mayo.

2

4

3

2

4

5

1. Treballadores de Confecciones Puente prenen l'entrepà al carrer, en protesta per la falta d'instal·lacions de menjador a l'interior. Madrid, 1978. Fundació 1º de Mayo.
Trabajadoras de Confecciones Puente toman el bocadillo en la calle, en protesta por la falta de instalaciones de comedor en el interior. Madrid, 1978. Fundación 1º de Mayo.
2. Assemblea dels treballadors del sector del vidre i de la ceràmica. Madrid, 1978. Fundació 1º de Mayo.
Asamblea de los trabajadores del sector del vidrio y la cerámica. Madrid, 1978. Fundación 1º de Mayo.
3. Mítin a l'empresa Pegaso, amb motiu de les eleccions sindicals. Madrid, 1978. Fundació 1º de Mayo.
Mitin en la empresa Pegaso, con motivo de las elecciones sindicales. Madrid, 1978. Fundación 1º de Mayo.
4. Manifestació contra els acomiadaments en l'empresa Contardo. Móstoles (Madrid) [ca. 1978]. Fundació 1º de Mayo.
Manifestación contra los despidos en la empresa Contardo. Móstoles (Madrid) [ca. 1978]. Fundación 1º de Mayo.
5. Treballadores de la confecció tèxtil en lluita pel seu Conveni. Madrid, 1978. Fundació 1º de Mayo.
Trabajadoras de la confección textil en lucha por su convenio. Madrid, 1978. Fundación 1º de Mayo.

LA DEMOCRÀCIA I ELS SEUS DESAFIAMENTS

LA DEMOCRACIA Y SUS DESAFÍOS

L'any 1985 va tenir lloc la primera vaga general de la democràcia en protesta contra la retallada de les pensions de la Seguretat Social. Aqueix any i el següent van ser també els anys de les grans manifestacions contra l'OTAN. Tant el PCE com CCOO van participar en aqueixes mobilitzacions, després de les quals es va crear la coalició Izquierda Unida, en la qual es va integrar Marcelino Camacho.

Durant el primer Govern socialista de Felipe González es va viure la fase més dura de la reconversió industrial. La fi d'aquest procés va inaugurar una etapa de canvi en la composició de la classe treballadora, en la qual l'ocupació industrial va ser substituïda parcialment per la de serveis, on la presència de les dones va resultar cada vegada més àmplia. Això va tenir el seu correlat en les files del sindicat, que va accentuar el seu procés de feminització.

L'any 1987 es va celebrar el IV Congrés Confederal de CCOO. Es trià nou secretari general Antonio Gutiérrez, que va rellevar a Marcelino Camacho. L'any 1988, després de recuperar la unitat d'acció, els sindicats van convocar la vaga general del 14D. L'enorme èxit d'aquesta vaga històrica es va traduir en una ampliació dels drets socials i laborals conquistats pel moviment obrer, en el creixement de l'afiliació i el reforçament dels sindicats.

En 1985 tuvo lugar la primera huelga general de la democracia en protesta contra el recorte de las pensiones de la Seguridad Social. Ese año y el siguiente fueron también los años de las grandes manifestaciones contra la OTAN. Tanto el PCE como CCOO participaron en esas movilizaciones, tras las cuales se creó la coalición Izquierda Unida, en la que se integró Marcelino Camacho.

Durante el primer Gobierno socialista de Felipe González se vivió la fase más dura de la reconversión industrial. El final de este proceso inauguró una etapa de cambio en la composición de la clase trabajadora, en la que el empleo industrial fue sustituido parcialmente por el de servicios, donde la presencia de las mujeres resultó cada vez más amplia. Esto tuvo su correlato en las filas del sindicato, que acentuó su proceso de feminización.

En 1987 se celebró el IV Congreso Confederal de CCOO. Se eligió nuevo secretario general a Antonio Gutiérrez, que relevó a Marcelino Camacho. En 1988, tras recuperar la unidad de acción, los sindicatos convocaron la huelga general del 14D. El enorme éxito de esta huelga histórica se tradujo en una ampliación de los derechos sociales y laborales conquistados por el movimiento obrero, en el crecimiento de la afiliación y el reforzamiento de los sindicatos.

1. La nova Executiva, triada en el IV Congrés Confederal de CCOO. Madrid, 21 de novembre de 1987. Fundació 1º de Mayo.
La nueva ejecutiva, elegida en el IV Congreso Confederal de CCOO. Madrid, 21 de noviembre de 1987. Fundación 1º de Mayo.
2. Mítin final de la manifestació, després de l'aturada general del 14 de desembre. Madrid, 16 de desembre de 1988. Fundació 1º de Mayo.
Mitin final de la manifestación, tras el paro general del 14 de diciembre. Madrid, 16 de diciembre de 1988. Fundación 1º de Mayo.
3. Manifestació de les dones d'Euskalduna contra la reconversió naval. Bilbao, 14 de novembre de 1984. Fundació 1º de Mayo.
Manifestación de las mujeres de Euskalduna contra la reconversión naval. Bilbao, 14 de noviembre de 1984. Fundación 1º de Mayo
4. Els establiments del centre de Madrid tancats. Madrid, 14 de desembre de 1988. Fundació 1º de Mayo.
Los establecimientos del centro de Madrid cerrados. Madrid, 14 de diciembre de 1988. Fundación 1º de Mayo.

EXPOSICIÓ

COMISSARIAT

Ana Abelaira, Susana Alba i José Babiano

DOCUMENTACIÓ I ARXIU

Fundación 1º de Mayo. Madrid

Arxiu Històric. CCOO de Catalunya. Barcelona

Arxiu Històric. CCOO del País Valencià. València

Archivo Histórico CCOO de Andalucía. Sevilla

Archivo Histórico del PCE. Madrid

Fundación F. Largo Caballero. Alcalá de Henares

Fundación Pablo Iglesias. Alcalá de Henares

Archivo Regional de la Comunidad de Madrid.

Madrid

Familia Camacho-Samper

DISSENY GRÀFIC I EXPOSITIU

Estudio BLG

PRODUCCIÓ

Crisóstomo Fine Art Services

ADAPTACIÓ PAÍS VALENCIÀ

COMISSARIAT

Alberto Gómez Roda i Ferran V. Garcia Ferrer

DISSENY

Espirelius

MUNTATGE

Santi Andrés

TRADUCCIÓ

Purín Morant

Oficina Promoció i d'Ús del Valencià CCOO PV

EL SEGLE DE
MARCELINO
CAMACHO

**EL SEGLE DE **
MARCELINO
CAMACHO